

Προσεγγίζοντας τον άνθρωπο μέσα από την τέχνη της Γλυπτικής

Εύα Καρζή

Παιδικός Σταθμός/ Νηπιαγωγείο Ντίνα Καψάλη
evakrz477@gmail.com

► ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία αναδεικνύει την αξία της Μουσειακής εμπειρίας και τη σύνδεσή της με την εκπαιδευτική πραγματικότητα. Στο πλαίσιο σχεδίου εργασίας (Project) «ο Εαυτός μου» με παιδιά 2,5-3 ετών σε ιδιωτικό παιδικό σταθμό της Αττικής, επιχειρήθηκε η επαφή με την τέχνη της Γλυπτικής μέσα από επίσκεψη στην Εθνική Γλυπτοθήκη. Η πρωτόγνωρη εμπειρία παρουσίας της ομάδας σε ένα Μουσείο περιελάμβανε την προετοιμασία της μέσα από πειραματισμούς με υλικά και προβληματισμό για το τι να είναι ένα άγαλμα, αλλά και οργάνωση πρακτικών ζητημάτων με τρόπο που εμπλέκει τα παιδιά σε αυτά και ωφελεί την ενίσχυση της αυτονομίας αλλά και την καλλιέργεια σεβασμού απέναντι στα εκθέματα. Τα έργα τα οποία προσεγγίστηκαν ήταν οι «Δύο κόρες», του Λάζαρου Λαμέρα και το “Bien Venue” της Βάλλυς Νομίδου. Για το καθένα τα παιδιά πραγματοποίησαν μια εκπαιδευτική δράση σχεδιασμένη από την εκπαιδευτικό, ώστε να εξοικειωθούν με τις μορφές και να δημιουργήσουν την ιστορία τους, συσχετίζοντας τις προσωπικές εμπειρίες και συναισθήματα, που προέκυψαν από τη θέαση των αγαλμάτων. Με την ολοκλήρωση της επίσκεψης και κατά τη διάρκεια της αξιολόγησης στο σχολείο, τα παιδιά συνέδεσαν τις δύο ιστορίες, συνθέτοντας τελικά μια οικογένεια με γονείς και παιδί. Η ιστορία μετατράπηκε σε ένα παιχνίδι, με τις σκηνές σχεδιασμένες από τα ίδια τα παιδιά δίπλα δίπλα, και ένα μετακινούμενο βελάκι, να υποδεικνύει τη χρονική σειρά, ή να δημιουργεί νέες αλληλουχίες στη διήγηση. Τα παιδιά, μέσα από βιωματικές διαδικασίες είχαν την ευκαιρία να εξελίξουν δεξιότητες και νοητικές διεργασίες, καθώς η διαθεματική προσέγγιση έδωσε αφορμή για προβληματισμό, δοκιμές και έκφραση συναισθημάτων, προσφέροντας στον καθένα το χρόνο και το χώρο, για να εκφραστεί, αλλά και για να ενισχυθεί η σύνδεση του σχολείου με την οικογένεια.

Λέξεις-κλειδιά: Τέχνη, Γλυπτική, Εκπαιδευτική Δράση, Μουσείο, Project, Εαυτός, Παιδικός Σταθμός.

► ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα σύγχρονα προγράμματα σπουδών αναδεικνύουν την αξία της βιωματικής μάθησης και αναγνωρίζουν την σπουδαιότητα της ενεργούς συμμετοχής των παιδιών, όχι μόνο ως μια παιδαγωγική πρακτική, αλλά και μια δέσμευση για την ικανοποίηση ενός βασικού τους δικαιώματος, σύμφωνα με τη Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Παιδιού (άρθρο 12) (United Nations Committee on the Rights of the Child, 2009), να διατυπώνουν την άποψή τους για κάθε θέμα που τα επηρεάζει και αυτή να γίνεται σεβαστή και να λαμβάνεται υπόψη, στο πλαίσιο της αναπτυξιακής ωριμότητας των

παιδιών. Δίνεται έμφαση στη διαμόρφωση της αντίληψης του εαυτού, στην κατανόηση της συμβολής του ατόμου στο κοινωνικό σύνολο, τα ατομικά και ανθρώπινα δικαιώματα και τη διαπραγμάτευση των ορίων. Η μάθηση έχει χαρακτήρα ολιστικό. Τα παιδιά μαθαίνουν μέσα από τις αισθήσεις, την κίνηση του σώματος την εξερεύνηση τους περιβάλλοντος και αυτό τα κινητοποιεί να εμπλακούν περισσότερο ενεργά (Οδηγός Εκπαιδευτικού, 2022).

Η διαμόρφωση κατάλληλων μαθησιακών περιβαλλόντων και ο σχεδιασμός δραστηριοτήτων που λαμβάνουν υπόψη το μοναδικό ρυθμό ανάπτυξης του κάθε παιδιού, ενθαρρύνουν τον πειραματισμό, ενεργοποιούν τη σκέψη και τη φαντασία είναι παράγοντες που χρήζουν φροντίδας από τον παιδαγωγό ώστε να εξασφαλίσουν την επιτυχία ενός εκπαιδευτικού προγράμματος.

Η τέχνη σε οποιαδήποτε μορφή της αποτελεί σημαντικό εργαλείο στην εκπαίδευση των μικρών παιδιών και μπορεί να προσφέρει ποικίλες ευκαιρίες μάθησης και ανάπτυξης στάσεων και δεξιοτήτων. Η επαφή των παιδιών από μικρή ηλικία με χώρους πολιτισμούς ενισχύει την αισθητική καλλιέργεια, την αναγνώριση του εαυτού μέσα στο πλαίσιο και την υποστήριξη δεξιοτήτων που σχετίζονται με την πολύπλευρη ανάπτυξή τους. Ένας χώρος, όπως ένα μουσείο, αποτελεί φορέα συμπυκνωμένων και σύνθετων σημάτων, που χρησιμεύουν στη μετάδοση μηνυμάτων (Άλκηστις, 1996). Η διασύνδεση του παιδαγωγικού προγράμματος με τις επισκέψεις σε μουσειακούς χώρους, μπορεί να έχει πολλαπλά οφέλη για τα παιδιά.

Ο επικαιροποιημένος ορισμός του Διεθνούς Συμβουλίου Μουσείων ορίζει τα εξής: *Το Μουσείο είναι ένας μόνιμος, μη κερδοσκοπικός οργανισμός, στην υπηρεσία της κοινωνίας, ο οποίος ερευνά, συλλέγει, συντηρεί, ερμηνεύει και εκθέτει τεκμήρια υλικής και άυλης κληρονομιάς. Ανοιχτά και προσβάσιμα στο κοινό, χωρίς αποκλεισμούς, τα μουσεία προάγουν την ποικιλομορφία και τη αειφορία. Λειτουργούν και επικοινωνούν με επαγγελματική δεοντολογία και με τη συμμετοχή των κοινοτήτων, προσφέροντας ποικίλες εμπειρίες με σκοπό την εκπαίδευση, την ψυχαγωγία, τον αναστοχασμό και τη διάδοση της γνώσης.* Αυτό αναδεικνύει την αξιοποίηση των μουσείων στην εκπαίδευση και θίγει το ζήτημα της προσβασιμότητας χωρίς αποκλεισμούς. Μουσεία δηλαδή ανοιχτά σε όλους και στα μικρά παιδιά.

Σήμερα αρκετά μουσεία στην Ελλάδα προσφέρουν πληθώρα εκπαιδευτικών προγραμμάτων ακόμη και για πολύ μικρά παιδιά. Ωστόσο αναδεικνύονται και άλλες μορφές ανοίγματος στην κοινότητα των μικρών παιδιών μέσα από τις οργανωμένες επισκέψεις, αλλά και τη διεξαγωγή εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων στο χώρο των Μουσείων από τους ίδιους τους παιδαγωγούς. Κάποια μουσεία υποστηρίζουν τη συνεργασία σχολείου και μουσείου με την παραγωγή εκπαιδευτικών εργαλείων όπως οι μουσειοσκευές και άλλα εκπαιδευτικά πακέτα. Έτσι οι εκπαιδευτικοί έχουν την ευκαιρία να υλοποιήσουν δραστηριότητες αξιοποιώντας το υλικό των μουσείων, και προσαρμόζοντας τες στα χαρακτηριστικά της ομάδας τους (Νικονάκου, 2015).

Η Νικονάκου (2015) αναφέρει πως η εφαρμογή εκπαιδευτικών προγραμμάτων στους χώρους του μουσείου με τη μέθοδο σχεδίων εργασίας, όπου δίνεται έμφαση στην έρευνα και ερμηνεία, στη συνεργασία και τη διεπιστημονικότητα, και την αξιοποίηση των μουσειακών αντικειμένων υποστηρίζει τον αυτοκαθοριζόμενο χαρακτήρα της μουσειακής μάθησης και τη διάσταση του μουσείου ως χώρου μη τυπικής εκπαίδευσης. Άλλωστε το μουσειακό αντικείμενο εκτίθεται προκειμένου να εγείρει συναισθήματα, να ψυχαγωγήσει ή να εκπαιδεύσει (Desvallées και Mairesse, 2014), παρέχοντας δυνατότητες για ανοιχτες και διαθεματικές προσεγγίσεις και τη δόμηση ατομικών νοημάτων.

Οι σχολικές ομάδες μέσα από την εκπαιδευτική αξιοποίηση του μουσείου στοχεύουν πέρα από τη γνώση και κατανόηση, στην ψυχαγωγία, την έμπνευση, την απόκτηση δεξιοτήτων και αξιών αλλά και την ενεργοποίηση σε δράση (Νικονάνου, 2015), σκοποί που διέπουν τα προγράμματα σπουδών και εξυπηρετούν τις κατευθύνσεις της σύγχρονης εκπαίδευσης. Επιπλέον η εναλλακτική προσέγγιση της γνώσης στη μουσειακή εμπειρία προωθεί τη δυνατότητα ελεύθερης έκφρασης και παρατήρησης (Ντιρογιάννη, 2011). Η γνώση ως κοινωνικό προϊόν διαμορφώνεται μέσα από την κοινωνική δραστηριότητα του ατόμου (Vygotsky, 1978). Η διαδικασία της μάθησης ενθαρρύνεται όταν το παιδί αλληλεπιδρά με το κοινωνικό του περιβάλλον, την οικογένεια, τους εκπαιδευτικούς, τους συμμαθητές (Ντιρογιάννη, 2011).

Η θεωρία της Epstein των επικαλυπτόμενων σφαιρών επιρροής συμφωνεί με την επίδραση που ασκούν τα περιβάλλοντα που πλαισιώνουν το παιδί, δηλαδή το σχολείο, η οικογένεια και η κοινότητα (κοινωνία). Η θεωρία αυτή προτείνει κατηγορίες συνεργασίας των τριών πλαισίων, τονίζοντας τη σημασία που έχει για την ανάπτυξη του παιδιού, μια στάση καλής επικοινωνίας και συνεργασίας μεταξύ των πλαισίων. Ακολούθως, σύμφωνα με το θεωρητικό, οικοσυστημικό μοντέλο, του Bronfenbrenner επιβεβαιώνεται η άποψη ότι το άτομο αναπτύσσεται μέσα σε ένα πλαίσιο αλληλεπιδραστικών σχέσεων, οι οποίες συγκροτούν το περιβάλλον του, καθώς αυτό συμμετέχει σε πέντε (5) κατηγορίες διαφορετικών δυναμικών συστημάτων: στα μικροσυστήματα (οικογένεια, σχολείο, κοινότητα, εργασία, γειτονιά), το μεσοσύστημα (σχέσεις αλληλεπίδρασης των μικροσυστημάτων), το εξωσύστημα (κοινωνικές οργανώσεις, κρατικοί φορείς, τεχνολογία), το μακροσύστημα (νομοθεσία, κουλτούρα, αξίες) και το χρονοσύστημα (το σύνολο των συστημάτων, με τις αλλαγές, τις μεταβάσεις και τα σημεία καμπής), στα οποία προκύπτουν σχέσεις αλληλεπίδρασης και αλληλεξάρτησης (Σακελλαρίου, 2005; Μυλωνάκου & Κεκέ, 2006; Φακίδου, 2015).

Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών για την Προσχολική Εκπαίδευση τα παιδιά μαθαίνουν αλληλεπιδρώντας στα διαφορετικά πλαίσια στα οποία συμμετέχουν, συνεπώς η συνεργασία σχολείου- οικογένειας είναι απαραίτητη. Η γνώση διαχέεται μεταξύ των πλαισίων με άξονες την ολόπλευρη ανάπτυξη του παιδιού, την ευημερία και τη μάθηση, αυτό συμβαίνει μέσα από δραστηριότητες που έχουν νόημα και τα ενδιαφέρουν. Η καλή επικοινωνία μεταξύ σχολείου και οικογένειας, η κοινοποίηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων, η εμπλοκή των οικογενειών με διάφορους τρόπους στην εκπαίδευση του παιδιού υποστηρίζει την καλλιέργεια θετικής στάσης απέναντι στη διαβίωση μάθηση και μπορεί να ενισχύσει τη μαθησιακή πορεία των παιδιών. Ο παιδαγωγός αναλαμβάνει ρόλο διαμεσολαβητικό μεταξύ σχολείου οικογένειας και κοινωνίας, μέσω του κοινωνικοπαιδαγωγικού του έργου.

Η εκπαιδευτική παρέμβαση που αναπτύσσεται στη συνέχεια υποστηρίζεται από ποικίλες θεωρίες και ερευνητικά δεδομένα.

► ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

Η συγκεκριμένη εκπαιδευτική παρέμβαση, αποτελούμενη από ένα σύνολο δραστηριοτήτων με αφορμή μια επίσκεψη στη Γλυπτοθήκη, υλοποιήθηκε στον ιδιωτικό Παιδικό Σταθμό Ντίνα Καψάλη στα Μελίσσια Αττικής, κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς 2023-2024. Η ομάδα απαρτιζόταν από 10 παιδιά ηλικίας 2,5- 3 ετών. Οι δράσεις πραγματοποιήθηκαν σε διάστημα 2 μηνών, καθώς το ενδιαφέρον των παιδιών διατηρούταν ενεργό, και τροφοδοτούσε με νέες ιδέες, τις οποίες η παιδαγωγός αξιοποιούσε και προσάρμοζε σε δραστηριότητες. Το αποτύπωμα στην ομάδα των

παιδιών φαίνεται να είναι σημαντικό αφού τα ίδια ακόμα και στο τέλος της χρονιάς αναφέρουν γεγονότα και στιγμές από τις δράσεις αυτές.

► ΣΤΟΧΟΙ-ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Κύριος σκοπός του γενικού σχεδίου εργασίας (project), κομμάτι του οποίου αποτελεί αυτή η εκπαιδευτική παρέμβαση, ήταν η ανακάλυψη του εαυτού. Μέσα από την καλλιέργεια δεξιοτήτων και στάσεων αναγνώρισης και φροντίδας του, αλλά και την αναγνώριση της θέσης που αυτός κατέχει στην ομάδα. Οι ανακαλύψεις γύρω από το σχέδιο εργασίας «Ο Εαυτός μου» ξεκίνησαν από τη φυσική ανάγκη των παιδιών να ανακαλύψουν τον εαυτό τους και τους άλλους, να αναδειχθεί η μοναδικότητά του καθενός, να αρχίσουν να αντιλαμβάνονται πως ανήκουν όλοι σε μια ομάδα και πως η κάθε προσωπικότητα μέσα σε αυτήν είναι διαφορετική. Όλα αυτά εξελίχθηκαν χρονικά μετά από τις ημέρες προσαρμογής και την περίοδο γνωριμίας της ομάδας, αφού τα παιδιά ένιωσαν ασφάλεια σε σχέση με το χώρο, και με τις παιδαγωγούς, και άρχισαν να παρατηρούν τα άλλα παιδιά, να διεκδικούν τη θέση τους δίπλα τους και να βρίσκουν τρόπους συνύπαρξης. Εκτός από τη μορφή και τα όρια του σώματός εξωτερικά, διερευνήθηκε με τα παιδιά τι συμβαίνει εσωτερικά, στη σκέψη και τα συναισθήματά, προσεγγίζοντας με τον τρόπο αυτό, τις έννοιες της διαφορετικότητας και της ενσυναίσθησης.

Μέσα από την επαφή με την τέχνη της Γλυπτικής τα παιδιά είχαν τη ευκαιρία να παρατηρήσουν και να μελετήσουν τα αγάλματα που μοιάζουν με ανθρώπους και να διερευνήσουν το άτομο μέσα από αυτή την τέχνη. Ανέλυσαν τα αγάλματα παρατηρώντας το πως μοιάζουν οι ανθρώπινες μορφές που αποτυπώνονται σε αυτά. Η τέχνη τα βοήθησε να εξελίσουν το λεξιλόγιό τους παίζοντας με τις λέξεις γλύπτης και γλυπτό αλλά και δημιουργώντας σύνθετες λέξεις. Το πλαίσιο δράσης και οι δραστηριότητες έφερα τα παιδιά σε επαφή με μαθηματικές έννοιες που σχετίζονταν με το μέγεθος και των όγκων των αγαλμάτων αυτών αλλά και όσων κατασκεύασαν μόνα τους, κάνοντας συγκρίσεις γι' αυτά και τα υλικά από τα οποία μπορεί να είναι φτιαγμένα. Τους δόθηκε η δυνατότητα να προσεγγίσουν χωροχρονικές έννοιες μέσα από τη δημιουργία ιστοριών με αρχή μέση και τέλος, και να εξελίσουν τη συνδυαστική τους σκέψη. Προσέγγισαν τα αγάλματα μέσα από τα δικά τους προσωπικά βιώματα και συναισθήματα, ξεκινώντας έτσι να αναπτύσσουν συναισθηματικές δεξιότητες αλλά και προσδίδοντας σε αυτά δικά τους στοιχεία, τα οποία συνδέονται άρρηκτα με τις ατομικές τους εμπειρίες. Φαίνεται να διεύρυνε επίσης σε μεγάλο βαθμό τη φαντασία και τη δημιουργικότητα τους, αφού έβρισκαν συνέχεια τρόπους να παίζουν αλλά και να γίνονται τα ίδια αγάλματα. Τέλος, στόχος ήταν να διαμορφωθούν δράσεις που ενισχύουν τη σύνδεση σχολείου - οικογένειας, μέσα από τη δημιουργία ενός παιχνιδιού βασισμένο στην ιστορία που τα ίδια τα παιδιά συνέθεσαν.

► ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Ο σχεδιασμός των δράσεων στηρίχθηκε στη βιωματική μάθηση και τη διερευνητική προσέγγιση, με έμφαση στον ατομικό ρυθμό του κάθε παιδιού και τη συνεισφορά του στην ομαδική εργασία, με την αξιοποίηση των μοναδικών εμπειριών και βιωμάτων του. Τα παιδιά ενεπλάκησαν ενεργά σε όλα τα στάδια εξέλιξης του project “ο εαυτός” και ειδικά στις δραστηριότητες που αφορούσαν στην επαφή με την τέχνη της γλυπτικής, με τα ενδιαφέροντά τους και τις σκέψεις τους που τροφοδοτούν

την παιδαγωγό για τη διαμόρφωση δραστηριοτήτων που έχουν νόημα για αυτά. Η δράση αναπτύχθηκε στους άξονες: ενεργοποίηση ενδιαφέροντος, υλοποίηση δραστηριοτήτων και αξιολόγηση.

- Τρεις δράσεις προετοιμασίας πριν από την επίσκεψη στην Εθνική Γλυπτοθήκη.
- Δύο δράσεις στο Χώρο της Γλυπτοθήκης.
- Δύο δράσεις αξιολόγησης της επίσκεψης.
- Επαφή των παιδιών με το αντικείμενο στο πέρασμα του χρόνου.

Η ομάδα άλλοτε χωρίστηκε σε δυο υποομάδες, ώστε με την υποστήριξη δυο παιδαγωγών να μπορέσουν τα μέλη να συνεργαστούν περισσότερο αποτελεσματικά, να εμβαθύνουν σε προβληματισμούς και να διατυπώσουν συμπεράσματα για κάθε ζήτημα που απασχολούσε πριν και μετά από την επίσκεψη και άλλοτε τα παιδιά εργάστηκαν στην ολομέλεια ανταλλάσσοντας ιδέες και συνθέτοντας ομαδικές εργασίες.

► ΔΙΔΑΚΤΙΚΟ ΚΑΙ ΑΛΛΟ ΣΧΕΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Εικόνα 1. Παρατηρώντας την Εθνική Γλυπτοθήκη πριν την επίσκεψή μας

Εικόνα 2. Πολυτροπικό κείμενο που βοήθησε στην αναγνώριση περιορισμών αλλά και δυνατοτήτων στον χώρο της Γλυπτοθήκης

Εικόνα 3. Παρατηρώντας ένα βιβλίο από τη Γλυπτοθήκη

Εικόνα 4. Η δημιουργία του παζλ πριν από την είσοδο μας στον κύριο χώρο

Εικόνα 5. Οι «Δύο κόρες», του Λάζαρου Λαμέρα

Εικόνα 6. Το “Bien Venue” της Βάλλυς Νομίδου

Εικόνα 7. Δημιουργία πήλινων αγαλμάτων

Εικόνα 8. Παρατήρηση και σύγκριση διαφορετικών υλικών

Εικόνα 9. Δημιουργία παιχνιδιοιστορίας

► ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΒΗΜΑΤΑ-ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Για την επίσκεψη στην Εθνική Γλυπτοθήκη η ομάδα προετοιμάστηκε κατάλληλα. Αρχικά έγινε προβολή φωτογραφιών από το χώρο, στρέφοντας τη προσοχή κυρίως στα γλυπτά. Μαζί με τα παιδιά αναπτύχθηκε ο προβληματισμός με τι μοιάζουν τα αγάλματα και όσα τους θυμίζουν. Επίσης έγινε αναφορά στους περιορισμούς που υπάρχουν στα μουσεία και στο τι μπορούμε και τι δεν μπορούμε να κάνουμε μέσα στο συγκεκριμένο χώρο. Καταγράφηκαν οι περιορισμοί και οι δυνατότητες της εκδρομής με τρόπο προσιτό στα παιδιά αυτής της ηλικίας, με χρήση πολυτροπικού κειμένου, εμπλέκοντας ενεργά τα παιδιά σε αυτή τη διαδικασία. Τελευταίο αλλά πολύ σημαντικό μέρος της προετοιμασίας ήταν μια συγκεκριμένη αποστολή η οποία θα κινητοποιούσε τη δράση των παιδιών όταν θα βρισκόμασταν στο χώρο. Σχετιζόταν με το ότι τα παιδιά θα εντόπιζαν στο χώρο, βάση ενός παιχνιδιού, δυο συγκεκριμένα γλυπτά, κατά την ημέρα της επίσκεψης.

Κατά την ημέρα της εκδρομής, πριν την είσοδο στον κύριο χώρο της Γλυπτοθήκης, όπου θα πραγματοποιούνταν και οι δράσεις, σταθήκαμε για λίγο στον προαύλιο χώρο. Παρατηρήσαμε το χώρο και τα μεγάλα γλυπτά που βρίσκονταν σε αυτόν και ύστερα τα παιδιά σε δύο μικρές ομάδες δημιούργησαν ένα παζλ για το κάθε γλυπτό, που θα έβρισκαν μέσα. Όταν τα παιδιά ολοκλήρωσαν το παζλ περάσαμε στον κύριο χώρο για να τα εντοπίσουμε.

Μπαίνοντας στη Γλυπτοθήκη τα παιδιά εργάστηκαν σε δύο ομάδες. Η κάθε ομάδα μαζί με την εικόνα-παζλ αναζήτησε το αντίστοιχο γλυπτό. Πρώτο γλυπτό που βρήκαν τα παιδιά ήταν οι «Δύο κόρες», του Λάζαρου Λαμέρα. Παρατηρώντας το στην αρχή είδαμε πως δεν μοιάζει πολύ με εμάς. Τα παιδιά έκαναν διάφορες υποθέσεις για το που βρίσκονται τα μέλη του σώματος του και γιατί είναι δίπλα-δίπλα. Παρατηρώντας το γλυπτό με μεγαλύτερη συγκέντρωση τα παιδιά αναγνώρισαν δύο ανθρώπους. Ο προβληματισμός των παιδιών συνεχίστηκε εστιάζοντας το ενδιαφέρον τους στο ποιοι μπορεί να είναι αυτοί. Συζητώντας με τα παιδιά δημιουργήσαμε το προφίλ του συγκεκριμένου γλυπτού και καταλήξαμε στο ότι είναι μια μαμά και ένας μπαμπάς. Στο τέλος για το συγκεκριμένο γλυπτό τα παιδιά σε μια φωτογραφία του, ζωγράφισαν αυτά που θεωρούσαν πως λείπουν από τα σώματα αυτού του αφαιρετικού έργου.

Το δεύτερο γλυπτό που εντόπισαν τα παιδιά ήταν το “Bien Venue” της Βάλλυς Νομίδου. Στο συγκεκριμένο γλυπτό απεικονίζεται ένα παιδί να κάθεται μόνο του. Τα

παιδιά προβληματίστηκαν με αυτό και αναρωτιόντουσαν γιατί άραγε είναι μόνο του. Μέσα από διάφορες υποθέσεις καταλήξαμε στο ότι νιώθει στεναχωρημένο γιατί κάποιος του λείπει. Η άποψη που υπερείχε σχετικά με αυτό ήταν ότι του λείπει η μαμά του και ο μπαμπάς του. Στο τέλος το κάθε παιδί, πάνω σε ένα χαρτί που απεικόνιζε το γλυπτό, ζωγράφισε με το δικό του τρόπο τι είναι αυτό που πίστευε πως λείπει. Και οι δύο μικρές ομάδες παιδιών πέρασαν και από τα δύο γλυπτά και πραγματοποιήσαν ακριβώς τις ίδιες δράσεις πάνω σε αυτά.

Μετά την επίσκεψή, στο σχολείο πραγματοποιήθηκαν πολλές δράσεις σχετικές με αυτήν. Αρχικά είδαμε ξεχωριστά το κάθε άγαλμα που είχαμε μελετήσει και παρατηρήσαμε τις ζωγραφιές που είχαν δημιουργηθεί για καθένα από αυτά. Τα παιδιά διατύπωσαν διάφορες υποθέσεις σχετικά με το ποια είναι τελικά αυτά τα αγάλματα αλλά και πως μπορεί να σχετίζονται μεταξύ τους. Μέσα από τη συζήτηση μας αναδύθηκε η ιδέα πως το ένα γλυπτό με το παιδί είναι μόνο του και στεναχωρημένο γιατί του λείπει η μαμά του και ο μπαμπάς του που είναι το άλλο γλυπτό. Μέσα από αυτή την ιδέα, η ιστορία αναπτύχθηκε περισσότερο και τα παιδιά αναρωτήθηκαν που βρίσκονται η μαμά και ο μπαμπάς του παιδιού και τι θα μπορούσαν να κάνουν για να είναι αυτό χαρούμενο. Σιγά σιγά ξεκίνησε η δημιουργία μιας ιστορίας γύρω από τα δύο γλυπτά, βασισμένη στις ιδέες των παιδιών. Η ιστορία στη συνέχεια μετατράπηκε σε ένα παιχνίδι, με τις σκηνές σχεδιασμένες από τα ίδια τα παιδιά δίπλα δίπλα, και ένα μετακινούμενο βελάκι, να υποδεικνύει τη χρονική σειρά, ή να δημιουργεί νέες αλληλουχίες στη διήγηση. Τα παιδιά πήραν την ιστορία σπίτι τους και μπόρεσαν να παίξουν και μαζί με τους γονείς το παιχνίδι που τα ίδια δημιούργησαν μέσα από τη φαντασία τους και τα βιώματά τους. Η συγκεκριμένη δράση λειτούργησε και ως αξιολόγηση της επίσκεψης, αφού μαζί με τα παιδιά ανακαλέσαμε στοιχεία που συναντήσαμε και τα αναπτύξαμε δημιουργώντας τη δική μας ιστορία γι' αυτά τα δύο γλυπτά.

Τα παιδιά δημιούργησαν τα δικά τους γλυπτά. Έγιναν και τα ίδια γλύπτες πριν από την επίσκεψη στη Γλυπτοθήκη, σε μια προσπάθεια να ενεργοποιηθεί η σκέψη τους και να κάνουν υποθέσεις, τις οποίες επαναφέραμε στις δράσεις που υλοποιήθηκαν στη συνέχεια. Παράλληλα η λέξη γλυπτό τους έκανε μεγάλη εντύπωση και αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να πειραματιστούν και να παίξουν με αυτή. Πιο συγκεκριμένα την αντικατέστησαν με τη λέξη αγαλματάς και προσπάθησαν να φτιάξουν σύνθετες λέξεις όπως γλυπτοφτιάχτης. Η δημιουργία των δικών τους γλυπτών έγινε με διαφορετικά υλικά. Αρχικά δημιούργησαν το δικό τους γλυπτό με πηλό. Τα παιδιά γνώρισαν το υλικό και τη σύνθεση του, άγγιξαν την υφή του και έτσι δημιούργησαν ένα άγαλμα με τη μορφή ενός παιδιού. Άλλο ένα υλικό που τα παιδιά χρησιμοποίησαν ώστε να δημιουργήσουν τα δικά τους έργα ήταν το αλατοζύμαρο. Τα παιδιά μέσα από μια οπτικοποιημένη συνταγή, παρασκεύασαν το αλατοζύμαρο και στη συνέχεια πλάθοντας το και δίνοντας του σχήμα, δημιούργησαν το δικό τους άγαλμα και με αυτό το υλικό. Μετά τη σύνθεση των δύο γλυπτών τα παρατηρήσαμε και τα συγκρίναμε. Είδαμε τη σταθερότητα και σκληρότητα του πηλού σε αντίθεση με το αλατοζύμαρο το οποίο διαλυόταν και ας είχε στεγνώσει. Με διάφορα εργαλεία ακούσαμε τον ήχο που κάνουν τα υλικά αυτά όταν τα χτυπάμε, αλλά και το πόσο εύκολα χαλάει το γλυπτό με το αλατοζύμαρο. Και στο ελεύθερο τους παιχνίδι τα παιδιά δημιουργούσαν δικά τους γλυπτά με διάφορα τουβλάκια και μάλιστα θέλησαν να φτιάξουμε και εμείς τη δική μας έκθεση με τα γλυπτοπαίχνιδά τους.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Desvallées, A., & Mairesse, Φ. (Επιμ.) (2014). *Βασικές Έννοιες της Μουσειολογίας* [ηλεκτρ. βιβλ.]. Ανακτήθηκε από https://icom.museum/wp-content/uploads/2022/02/Key_concepts_GR.pdf
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The development of higher psychological process*. Cambridge: Harvard University Press.
- Άλκηστις. (1996). *Μουσεία και Σχολεία, Δεινόσαυροι και Αγγεία*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μυλωνάκου-Κεκέ, Η. (2006). *Σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις στην επικοινωνία σχολείου, οικογένειας και κοινότητας*. Αθήνα: Ατραπός.
- Νικονάνου, Ν. (2015). Μουσεία και τυπική εκπαίδευση. Στο: Νικονάνου, Ν., Μπούνια, Α., Φιλίππουπολίτη, Α., Χουρμουζιάδη, Α., Γιαννούτσου, Ν. *Μουσειακή μάθηση και εμπειρία στον 21ο αιώνα* [ηλεκτρ. βιβλ.]. Αθήνα: Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών. Ανακτήθηκε από <https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/712/20/NIKONANOY.pdf>
- Ντιρογιάννη, Δ. (2011). Μουσεία: πεδία εφαρμογής των σύγχρονων θεωριών μάθησης. Στο Δ. Καλεσοπούλου (Επιμ.), *Ελληνικό Παιδικό Μουσείο, Παιδί και εκπαίδευση στο μουσείο, Θεωρητικές αφετηρίες, παιδαγωγικές πρακτικές*. Αθήνα: Πατάκη, 75-92.
- Πεντέρη, Ε., Χλαπάνα, Ε., Μέλλιου, Κ., Φιλίππιδη, Α., & Μαρινάτου, Θ. (2022). Πρόγραμμα Σπουδών Για την Προσχολική Εκπαίδευση – Διευρυμένη Εκδοχή (2η έκδ., 2022 ΙΕΠ). Στο πλαίσιο της Πράξης «Αναβάθμιση των Προγραμμάτων Σπουδών και Δημιουργία Εκπαιδευτικού Υλικού Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης» του ΙΕΠ με MIS 5035542.
- Πεντέρη, Ε., Χλαπάνα, Ε., Μέλλιου, Κ., Φιλίππιδη, Α. & Μαρινάτου, Θ. (2022). *Οδηγός νηπιαγωγού - Υποστηρικτικό υλικό. Πυξίδα: Θεωρητικό και Μεθοδολογικό Πλαίσιο-Πρακτικές Εφαρμογές και Διδακτικοί Σχεδιασμοί* (2η έκδ.). Αθήνα: Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής.
- Σακελαρίου, Μ. (2005, Μάρτιος). Η συνεργασία οικογένειας σχολείου, κοινωνίας στα πλαίσια της προσχολικής αγωγής και εκπαίδευσης. Στο *Σχολείο και οικογένεια, Ανακοίνωση σε Συνέδριο*. Ιωάννινα.
- Φακίδου, Α. (2015). Συνεργασία σχολείου και οικογένειας. Οι αντιλήψεις των γονέων για τη γονική ανάμειξη στην εκπαιδευτική διαδικασία. Στο Π. Κυπριανός & J. Pourtois (Επιμ.), *Οικογένεια, σχολείο, τοπικές κοινωνίες*. Πάτρα: Orpportuna, 335-352.